

Дирчва мягьялин аьлимарин шилнахъди

Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Инсанди гъаму дюн'яийъ фуж ккун гъапшиш, Ахиратдиъра гъадгъахъди хъиди» Анасдиъхан дуфнайи гъядисдиъ кІураки, сар бедунди Пайгъамбарихъан ﷺ гъерху: «Гъияматдин йигъ фила хъибди?». Пайгъамбари ﷺ дугъъхан гъерху: «Хъа уву дидиз фу гъязур дапІнава?». Бедунди гъапну: «Узу Аллагъу Тааьлайихъна ва Дугъан Пайгъамбарихъна ﷺ ккунивал гъязур дапІназа». Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Увуз фужар ккундуш, ари гъадра-рихъди хъидива».

Дугъриданна, аьлимар пайгъамбарин ирс агълар ву. Эгер ухъуз дурар ккундуш ва дурариз гъюрмат апІураш, думу ухъуз Пайгъамбар ﷺ ва Аллагъу Тааьла ккуниб мисалнак ву.

Ахиратдиъ Аллагъу Тааьлайин рягъмат-дихъ ул хъади, инсанарикан варитІан исина вуйир, узуз саваб ва сацІибкъана ужудар аьмаларикан шул дупну, умуд кивну, аьлимарин тарих абгури Огни шагъриан Хивна - Дирчва мягъялиз рякъюъ учІвунза. Хивна Чюевекк гъул'ан вуйи йиз язна Исамуддин-гъяжийиз дих дапІну, Хирижвна гъушунча, ва гъадму мягъялин вари гъуларилан илтІикІунча. Хирижв Пъажирамазанов Навруз кІуру 80 йис яш дубхънайи яшлу насдиъди гю-рюшмиш гъахунза ва, дурарин гъулан Ислам диндин аьгвалат фу гъялнаъ аш, фицдар адлу-илимлу аьлимарихъди тьяй-ин вуди гъабхъиб вуш, ахтармиш апІбан бадали сногъбат гъубхунза. Навруз халуий гъапну: «Ич гъул аьхюб ву, ва мушваъ къюб мистра а, саб тазади дапІнайиб, тмунет кюгъне. Кюгъне мист аьхюб вуйи, Совет девриъ думу мист чан вазифа лях-нарихъ мягърум гъапІну, сифте думу кол-хоздин дяхнарин склад вуди ишлетмиш гъапІну, хъа дидкан клуб гъапІну, хъа клуб душв'ан адабгъбалан къяляхъ, думу барбатІ гъапІну. Ёарган ляхин дубхну ккуни имамра адар гъулаъ. Гъулан имам Мевлюддин, саб къадар илим гъурху кас ву, амма думу гъулаъ гагъ шулу, гагъ шул-дар. Яни хизан уьбхан бадали, лихуз гъягъюз мажбур шула. Гъуландари дапІну

Чюевекк гъулан мист

мясляаьт, дугъаз пулин дакъатар-гъа-занж туврадар, гъаци вуйиган дугъу чан хизан дубхну ккунду. Гъулаъ жвумийин гъудганра адрубдик мисал ву, имбу гъуд-гнарра мистаъ апІурадар. Табасарандин жара гъулариси мушваъ адлу аьлимар гъахъундар. Мушваъ имамвал апІури Зюрдягъ гъулаъ гъубху малла Халил кІуру кас гъахъну, дугъан насларикан фужкІара имдар ва дугъкан жара мялу-матарра адар. Малла Халилин къяляхъ гъулаъ имамвалин вазифийр дугъан тялимар Ёарахан ва Салман кІуру ксари гъахури гъахъну. Дурарра му дюн'яйилан Ахиратдиз гъушган, Шариаьтдин ляхнар кІулиз гъахуз гъулаъ фужкІара имдарди гъахъну, ва думу ляхнар тамам апІуз Лик'арин Абдулаъзиздиз теклиф апІуз мажбур шули гъахъну. Думура Ахиратдиз гъушган, Шариаьтдин ляхнар лап аьжуз гъялнаъ а, ва гъамус гъулан жямьяаьт-

дин Шариаьтдин ляхнар арайиъ кІулиз гъахбан бадали, Хив гъул'ан ккун апІуб мажбур шула. Узуз Шариаьтдихъди мукъан аьжуз гъул Табасаран вилайтдиъ гъябкъюндарзуз. Гъит Аллагъу Тааьлайи гъарсар кас ва гъарсаб гъул гъякъ рякъ'ин мудам апІри. Тарихнаъ Хирижв гъулан агъларикан ва гъулкан саб аьжайиб ихтилат а. 1222-1223-пи йисари Татараринна-Мон-голларин чапхунчйир вари Дюн'я чпин хликк ккапІну агъавал апІуз ккунди Дагъустандиз гъафидар Арандианмина Къасумкент-Сардаркент, АрхъитІ, Хив, Лика, Хирижв ва Кафари Дагъустандиин алархъдари гъулар дагъитмиш апІури ва чпиз мютІюгъ даршлу инсанар йихури гъахъну. Думу йисари дурарин гъул дагъ-дин машнак Агъул терефназди (гъаму вахтна думу гъулаз Ишна-гъала кІура) бинажи вуди гъабхъну.

Нумрайиъ:

маш 4

КІван ният марцциб дубхъну ккунду

маш 6

Пайгъамбарихъ ﷺ хъугъуб

маш 7

Абйир-бабариз гъюрмат апІин

Пайгъамбарин ﷺ сунна — фици думу гъибикІнуш

Мусурмнари Меккайиан Мединайиз гъижра дапІну, дурар саб гъялназ гъафиган, Пайгъам-бари ﷺ инсанариз, мистариъ чпиз убхуз, бикІуз аьгъю апІинай, гъапну. Пайгъамбарин ﷺ вахтна Мединайиъ 9 мист айи.

Сабпи вахтари Пайгъамбарин ﷺ бикІрудар Къур'ан бикІувалиин машгъул вуйи, ва дурарин вахтан аьхю пай гъаму ляхин апІури гъябгъюйи. Эввелиъ Пайгъамбари ﷺ чан гъядисар дикІуб гъадагъа гъапІну, дурар Къур'андихъди ктидикъбан бадали, гъаз гъапшиш Пайгъамбари ﷺ гизаф аятарин мяна ачухъ апІури, ва имбу ляхнарин гъякънаанра гизаф

ктибтури гъахъну. Асгъябари Пайгъамбарин ﷺ гафар чиб-чпикна мелзналан ктитуйи. Хъасин Пайгъамба-ри ﷺ бязи асгъябариз гъядисар дикІуз ихтияр тувну. Пайгъамбарин ﷺ вахтна гъидикІдарикан варитІан адлуб «Ас-сагъифату садикъа» кІуру китаб ву, душваъ 1000 гъядис а. Думу китаб гъибикІур Абдуллагъ ибн Аьмр ибн Аьс ву. Абу Бақрин вахтари Аллагъу Тааьлайихъан дуфнайи аятар кІваъланди аьгъю гъяфизарин кюмекниинди, ва жара дидикІнайи йишварин адагъури, аятар саб китабдиз уч гъапІну. Халиф Уьсман гъахъиган, дугъу Абу Бақри уч апІин дупну дюзмиш гъапІу Къур'ан, думу сифте Абу Бақрин хулаъ уьбхюри айиб, хъасин

Уьмарин хулаъ уьбхюри айиб, 7 экземпляр дапІну, саб Мединайиъ гъибтну, имбудар кІуруш саб Мек-кайиз, саб Шамдиз, саб Емендиз, саб Бусрийиз, саб Күфайиз, саб Бахрейндиз хътаъну. Инсанарин арайиъ жорбежур гафар шула кІури гъеебхъган, дугъу гъар йишвариз Къурънар хътаъну, мусурмнар сабвалихъ-на хуз кІури. Халифарин вахтна гъядисар дикІури гъахъундар, ва гъамци давам гъабхъну тап Уьмар ибн Абдулаъзиз аьхюр хъайизкъан. Думу Уьмар бин Хат-табдин тухмикан гъахъну. Думу кюод йисан гъюк-матдин аьхюр гъахъну. Чав аьхювал апІурайи вахтна Уьмари Пайгъамбарин ﷺ сунна ва гъядисар уч апІуз къанун адабгъуру.

» 5

Дагъустандиз Рамазандин вазлиь арагъи масу тувуз гъадагъа гъаплу

18-пи апрелиь Дагъустандин Народный собраниеийн депутатари Дагъустан республикаийи ички, пиян аПрудар масу тувбан гъакънаан къанун адабгъну. Му къанундинди мусурмнари ушв бисру гирами Рамазандин вазли, урхурай-идарин аьхиримжи зенг йивру йигъан, Бицидар уьрхру йигъан – 1-пи июнь, Жигъиларин йигъан – 27-пи июнь, Илмарин йигъан – 1-пи сентябри пиян аПрудар масу тувуз гъадагъа даПна.

Гъацира му къанундинди Дагъустандиз пиян аПрудар масу тувуб хябяхъган сьабт миржибдиан хъайигъан сьабт йицубдизкъан гъадагъа даПна.

islam.ru

Йемендиз 300 агъзурихъна бицидар гаш'валиан кечмиш хъуз тумкин ву

Йемендиз аий 5 йисаз вуйи бицидарикан 15 % иплуз ужуб гъудрубкдувалиан читин гъялнаь а, кIури хабар тувра «Умма-информ» агенствойи. Му ляхин гъадмукъан читин гъялназ дуфнаки, гъягта варихалкъарин здравоохраненияй-ин сьаргъатарилан улдубчIвна, къайд гъаплу Йемендин здравоохраненияйин министр, доктор Аьгмад Къасим аль-Ансийи.

Доктор Ансийи министерствойин заседанияийи гъюкуматдин улихъ хъайидар, бизнасменар вари уч духънайиган, Йемендиз 967 агъзур бицидар ипIрубдихъ лап мюгътаж'валиь а гъаплу, дурарикан 276 агъзур гаш'валиан кечмиш шлу гъялнаь а. ДумутIанна гъайри 2 млн. бицидар гъарган гъубкIну ипIруб дарди гъузра.

Аьгмад Къасим аль-Ансийи, му лап читин гъял ву ва эгер дишлади му читинвализ дилигиш, ухъу лап аьху читинвалиь хъиди, кIури гъаплу.

Камиль Самигуллин Татарстандин цIни муфтий

Татарстандин мусурмнarin нубатнан VI съездиз республикаийн Духовный управлениеийн председатель ктагъну. Душваь Камиль-гъазрат Самигуллин муфтийди ктагъну, кIури хабар тувра «Татар-информ» сайтди.

Думу съездиз республикаийн вари районарин имамар - 250 - иштирак гъахъну кас. Серенжемдиз гъацира Татарстандин Президент Рустам Минниханов иштирак гъахъну.

Муфтийди хъуз душваь, Камиль-гъазратси, хъанара имам-хатIыб Харис-гъазрат Салигъзанов, Урусиятдин ассоциацияийн алимарин Советдин аьхюр Фарид Гъайдаров иштирак гъахъну.

Съезддиз уч духънайидари 4 йисазди муфтийди Камиль Самигуллин ктагъну. Сечкийри дугъхъанди вари иштиракчийири сесер тувну.

Камиль Искандерович 1985-пи йисан 22-пи мартдиз бабкан гъахъну. 2003-пи йисан Мягъячгъала шагъриь аий диндин университетдиз (СКИУ-ийи) урхури гъахъну; 2004-2007-пи йисари Турцияийи урхури гъахъну, 2013-пи йисан Урусиятдин диндин университетдиз диндин илмарин факультет ккудубкIуру.

Рушвул гъулаь мажлис гъабхъну

19-пи апрелиь, жвуми йигъан, Рушвул гъулаь бицIи мажлис-мавлид кIулиь гъубшну. Му мажлисдиз жорбежор гъулариан хълар гъафну. Мажлисдин арайиь мавлидра гъурхну. Мавлиддин къяляхъ Дагъ. Огни шагърин имам Мугъяммадрамазан-гъяжийи уч духънайидариз насигъятнан вяьза гъаплу. «Ичв дин уьбхъй, ва думу уьбхъбан асул илим тIалаб аПуб ва илимсуз ксарихъан ярхла хъуб ву. Ухъуз гъаму дюн'яийи гъубзруб фуклара адаршра, лазим вуйи илим тIалаб аПувал гъибтну, дюн'яийн малмутмуйихъ хъергну шулхъа, хъанара ухъуз илим аьгъяди ккундухъуз» - гъаплу Дагъ. Огни шагърин имамди. Му мажлисдиз Мугъяммадрамазан Ражабовди жорбежор читин ва шаклу суалариз тамам жавабарра тувну, гъаму жавабарин гъакълу

мюгъкамвали ва деринвали му касдин илимдин дережа заан вуйивал субут гъаплу.

Гъит Аллагъди ﷻ мицдар мажлисар ва гъамцдар илимдин дережа аий ксар артухъ аПри.

Сирияийи VII аьсрин мист гъарабгъну

Сирияийн Дарая шагъриь бомба тIубкIбаан Омари кIуру мист гъарабгъну. Гъюкуматдин къушмари ва дурариз гъаршу удучIвнайидари 7-пи аьсри тикмиш гъаплу мист дабгъуб чибчиин илипура.

Минарет заткъан имдарди тIубкIури

видеоийиз дибикIну YouTube сайтдиз ипна. Думу вахтна гъюкуматдин къушмарин тму терефнаан арайиь йивуварлар гъягъюрайи. 2011-пи йисан Башар Асаддин режимдиз вуйи сабпи акцияйи гъаму мистаь гъушну.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Заурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРЯСУЛАЕВ
Абдулсабир АХМЕДОВ
Руслан ШАХМАРДАНОВ

При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Газета зарегистрирована Федеральной

службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 3.180 экз.
Сдано в печать 30 апреля 2013 г. в 20:00

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.

Телефоны:
Редакция: (8722) 51-85-22.
Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222.
по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.

E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru

Дирчва мягьялин аьлимарин шилнахъди

1 « Яни дурарин ғыул ямажнак кади ғыабхъну. Исккан зиина думу ғыулаз ғыагыюз-ғыюз лап читинди вуйи. Дидин канчлариккантина Агъулиз ғыагыюз саб ккуру жилгыатан ади ғыабхъндар. Сар кас ғыагыюз, ясана саб ғыайван, дажи саб терефназдиган ғыабгыюз даршлублис ккуру жилгыа вуди ғыабхъну. Игит Ишнагъари, Татар-Монголориз ғыаршуди удучлвну, чпин айи кывватариинди рякъ хьтабтлну. Хьа дураринна Монголорин кывватар сабстар ғыабхъндар. Монголор, халис циицарси дагыди кан кчихну, гужниинди Ишна-гыала ғыибисну, хулар ца китну ғыургну ва халкъ ясирвализ дидисну, къабирбицир дарпиди вари дагыдилан исина ирчри ғыийихну. Дурарикан гизафдар тавлин канчларихъ хъайи тахтаихъ хъахъну ғыийихну, ва тап ғыариз ғыушдарра ғыахъну. Тахтаихъ кечмиш ғыашидарин майтар вахтарилан кадахъру ругар –киклариди ва ғыванари ккахъну. Вари ғыуларандарин саб сатиди вуйи накъв ғыабхъну. Совет девриъ Агъулна рякъ апруган, къюб метртган ягалди ругар ккадахъну, ва ғыадмуган инсанарин крурбар ккудучлвну. Ґыаму вахтарира ғыадму ккадаплу жилин чулиз ғыилигган, вари инсанарин крурбар-йиккарихъди тамам лизи дубхъну рябкъюра. Ґыамд ишбри Сар Кьудратлу Аллагу Тааьлайиз, думу йисари вари мусурмар вуди ғыахъну, ғыади вуйиган, дурар вари чпин Ватан ва дин убхюри шагьидар ғыахъну, хьа Ахиратдиъ шагьидар наан шулуш, учвуз мялум вучвуз. Магъа, мусурман ғыардшар-ғыуларандар, учвуз дюьйир аплуз, садакьйир тувуз ва зияратдиз ғыагыюз гирами йишв. Саб ғыариз-пир ву ккуру, гирами йишв ғыисаб аплури, садакьйир тувручва. Душвккан шубуб тереф цал ккадатну, учву дидин даима ғыайгыушнаъ духъну, ғыюрмат дапну ккунду. Саб Ахиратдиз хайир адру йишвакк фу манзил цалар ккагначва, хьа ичв абийр фаркъат духънайи йишв ғыа-спикк ккадарчвуз. Лика ғыулаъ думу ғыулан имам Межидов Керим Фазиловичдихъди, дугъан гага Фазилихъди ва ғыардаш Шамилихъди горюшмиш ғыахънча. Ґыулаъ варждихъна хизанар а, саб мист ву, ва думу саб ғыал кьайдайикк ккипна. Жвумийин ғыудгнар даима ғыабгыюра мистаъ, жвумийин ғыудгниз 8-10 кас ғыюру, аьдати йигъари лисундин ғыудган адру вахтарра шулу. 100 хизан айи ғыулаз йицир кас, 10 % шулардар, мектебдиъ мялимари имтигъандин аьгьоваларин кьадар 40-50 % исина вуш, къюб дивру, хьа му жямаябдиз

Аллагу Тааьлайин имтигъандиз Дугъу фу кьимат дивди? Исламдин институт ккудубкур, тьлим ккурудар душваъ сар каскъан адар, мажлисар тек-бирра шулар, яни вари Дюн'яйинубдин машгул ву, Ахиратдинуб киваьлан ғыапиу. Хив ғыулан мистазра ғыушунча, душваъ имам Везиров Мансурихъди ва мистан комиссийин советдин член Мирзаханов Мирзахандихъди сюгьбат ғыубхунза. Дурарин гафариинди жвумийин ғыудгниз 70-100-дихъна ксар шулу, имбу йигъари лисундин ғыудгниз 10-20-рихъна. Мистаъ ғыар ғыудгниз экбер тувра, къюр касди Исламдин университет ккудубкина, къюрсана 3-пи курснаъ урхура, мистаъ-медресейиъ тьлимариз дарсар тувра. Цудухъ ғыулаъ Ґыашимов Мазагайихъди гюрюшмиш ғыахънча. Мист кюгьнейинуб ву, ва думу мистаъра жара кюгьне мистариз ғыахъи лазим дару вазифйир тамам апру йигъар кьисмат ғыахъну: склад, мектеб, халачйир урхура цех, ва ғыаму вахтарра думу лап аьжуз ғыалнаъ а. Ґыулан имамдиз

Хив ғыулан мист

Арсен ккуру, ғыайифки дугъахъди гюрюшмиш хьуз ғыабхъндарчхъан. Аьлимарикан ккуруш, душваъ Мирзаханов ибн Наврузбег ккуру аьлим ади ғыахъну ккуру ктибтура. Ґывандикк думу ғыулан имам Аьлимутаев Фарман-ғыажийихъ хьларди ғыахънча. Сюгьбат ккудубкбан кьяляхъ мистаз ғыушунча. Кюгьне мист дарабгъну, чан мист али йишвин цийи мист дивна. Мист ккуруш члатанна, айтланна успагьиди дабалгна, му ляхниз аьхю дережа а, хьа мист ғыудгнин вахтна ғыуларандарихъди абцинайиш, му ляхнизра Аллагу Тааьлайи хьана аьхю кьимат тувуйи,

Ции Хирижв ғыулан мист

хьа ғыайифки, мистаз жвумийин ғыудгниз сакьюдартган ғыюраддар, хьа имбу ғыудгнар из заткъан ғыюраддар. Душваъ мусурман илимдин аьгьовалар ғыадагъдар ғыахъну Ханмягьаммадов Кьугай-ғыажи, ва дугъан мирас Ґыасрат-ғыажи, дурари илимдин аьгьовалар Зюрдягъ, Гурихъ аьлимарихъ ғыадагъну, чпин ғыулаъ имамвалра

ғыапиу. Саб вахтна душваъ имамвал аплури Дурушглларин Малла Расул, Малла Ґыазибег, малла Мягьяммад ал-Чюевекки, Малла Аьлимиягьаммад ибн Ґыасрат ғыахъну. Ґуштгил ғыулаъра ккуруш дурарин имам Эскендеров Кьурбан Наврузовичдихъди гюрюшмиш ғыахънча ва дураринра мистан аьгьвалатдиз ғыилигунча. Кюгьне мист ву, дидин 240 йистган зиина ву. Думу мистан айтган йишв кьайдайиккна ғыабхир сар Кьурбан халу ккуру имам ву. Дугъу хусуси чан жафайиинди, чан пулин дакъатарихъди мист саб ғыалназ ғыабхну. Мистаз дин-гьяаьт аплуз ғыюру ксар адар. Ґуларандар иблисдиз тябигъ духъну экбер апруганра, йишвну ахуз ғыитурдарчвуз, ғыарйир аплури ибарихъ, бицидариз гучи шулич, ккуру, аьрзачйир духъна. Му хабрар жара ксарикан ғыеерхъунзуз. Кьурбан халууйи, чаз аьгьади вуйи вахтарихъанмина ва ғыеебху мялуматариинди ғыаму аьлимар ади ғыахъну ккура: Агъучкъарин тухмиан вуйи Кьазимиягьаммад, Мазанкъарин тухмиан малла Мукаил ибн Уьсмайил. Дугъаз аьгьюбдиинди, ғыулан имам малла Мирза вуди ғыахъну, хьасин малла Мукаил, хьа малла Кьазимиягьаммад, хьасин малла Мукаилин ва Кьазимиягьаммаддин тьлим Кьурбан ибн Навруз, дугъан кьяляхъ ғыийин йигъазкъан учв вуза, ккуру ктибтура.

Кьурбан халууйи илимдин аьгьовалар малла Кьазимиягьаммаддихъан ва малла Кьурбанахъан ғыадагъну. Чан байвахтнахъанмина дин-гьяаьтдихъ хъайир, Аллагу Тааьла киваин алир, дюз рякъюъ айир, жюрбежюр ляхнариъ духъну, халкъдиз гизаф чахъан удукьру ужувлар ғыапиу, Совакк ва Ґухурик мягьяларин аьлимарихъди дуствал ғыапиу ва дурарин ғыюрмат ғыюбхюр ву Кьурбан халу. Улихъ заманайи дурарин ғыулаъ аьхю аьлим-тарихчи Рамазан ибн Кьурбан ал-Ґуштгили ғыахъну. Думу XVIII аьсрин къюбпи ғыацаъ ва XIX аьсрин эввелиъ яшамаш шули ғыахъну. «Тарихарин дикбар» ккуру ғыварчнаъ, дугъу машгур аьлимарин эсерар ишлетмиш ғыапиу, ғыадму меселайи ккуруаки, Рамазан ибн Кьурбан ал-Ґуштгилийи ригъ ғыудубчлвру терефнан машгур аьлимарихъ ғыурхну, думу диндин илмарихъдиси, яркъу абадийихъдира таниш вуди ғыахъну. Дикбарин сабпи пайнаъ асас вуди Табасарандин тарихдихъди аьлакьалу вуйи ва ғыадира кьибла Дагъустандин халкъарин ккудубшубдикан мялуматар тувна. Дугъан къюбпи пайнан кьиматлувал хьана аьхюб ву. Чюевекк ғыулкан ккуруш, душваъ къюб мист а, сабунуб кюгьне, душваъ мистан вазифйир тамам апругадар, думу спортализ илтибкна. Цийи мист члатанна, айтланна успагьиб ву. Исламдин илимарин аьгьовалар ғыадагънайидар адар, ерли сар Ибрагьимов Ильясди Мягьагьала шагьриъ Исламдин институтдиъ урхури, диндин аьгьовалар ғыадагъура. Улихъ вахтари дурарин ғыулаъ аьхю аьлимар ади ғыахъну: малла Мягьаммад, малла Абдуррагьман, малла Ибрагьим ибн Мягьаммад, малла Мутгалиб ибн Пагьмар, малла Рамазан ибн Наврузбег. Му аьлимарихъди ихъ ватанагьлийир «АС-САЛАМ» газатдин машарик чап дапнайи макъалириъ таниш ғыапиунхъа.

Мялумат тувдар:

1. Ґыажирамазанов Навруз - Хирижв ғыул
2. Межидов Фазил - Лика ғыул
3. Мирзаханов Мирзахан - Хив ғыул
4. Везиров Мансур - Хив ғыул
5. Алимутаев Фарман - Ґывандикк ғыул
6. Эскендеров Кьурбан Наврузович - Ґуштгил ғыул
7. Ґыашимов Мазагай - Цудухъ ғыул
8. Ибрагьимов Исамуддин Абдулатифович - Чюевекк ғыул

Ґыабиклур Абдул Мутгалиб-ғыажи
Ґыазрати Аьлиев ву

Цудухъ ғыулан мист

Пайгъамбарин ﷺ сунна — фици думу гъибикънуш

1 « Дугъу, аьгъю ксар кечмиш гъахъиган, сагъигъ дару гъядисар тарагъиди кѳури, гуч'вал ади, гъамциб къанун адабгънийи.

Фу ву гъядис?

Гъядис – думу Пайгъамбари ﷺ гъапиб, гъапѳуб ва тасдикъ гъапѳуб ву. Гъядис сеbeb вуди Пайгъамбарин ﷺ сунна ими. Гъядисари Пайгъамбарин ﷺ сунна тарабгъура ва, фу дапѳну ккундуш улупура. Гъядисар аьгъю апиуал гизаф савабнан ляхин ву. Пайгъамбарин ﷺ гъапну: «Шли ухъкан саб фукла деебхъну, дигиш дарапѳди, айи-айиси жарарикна ктибтиш, гъит Аллагъди ﷻ дицир касдин маш уткан апири. Белки, гъадму гъебхъуринглан, дугъу ктибтурин ужуйи кѳваинди гъубзур». Гъамци Пайгъамбарин ﷺ Чан дюаьйинди гъядисар сар – сарихъна рукъру ксар заан гъапѳну. Ибну Аббасди ктибгура, Пайгъамбарин ﷺ гъапну: «Я Аллагъ ﷻ, Йиз варисариз, ирс аглариз рягъим апин». Асгъябари гъерху: «Я Аллагъди Гъанайир, хъа фужар вуяв ирс аглар, варисар». Пайгъамбарин ﷺ жаваб туву: «Йиз гъядисар ктитурин, дурар инсанариз улупрудар».

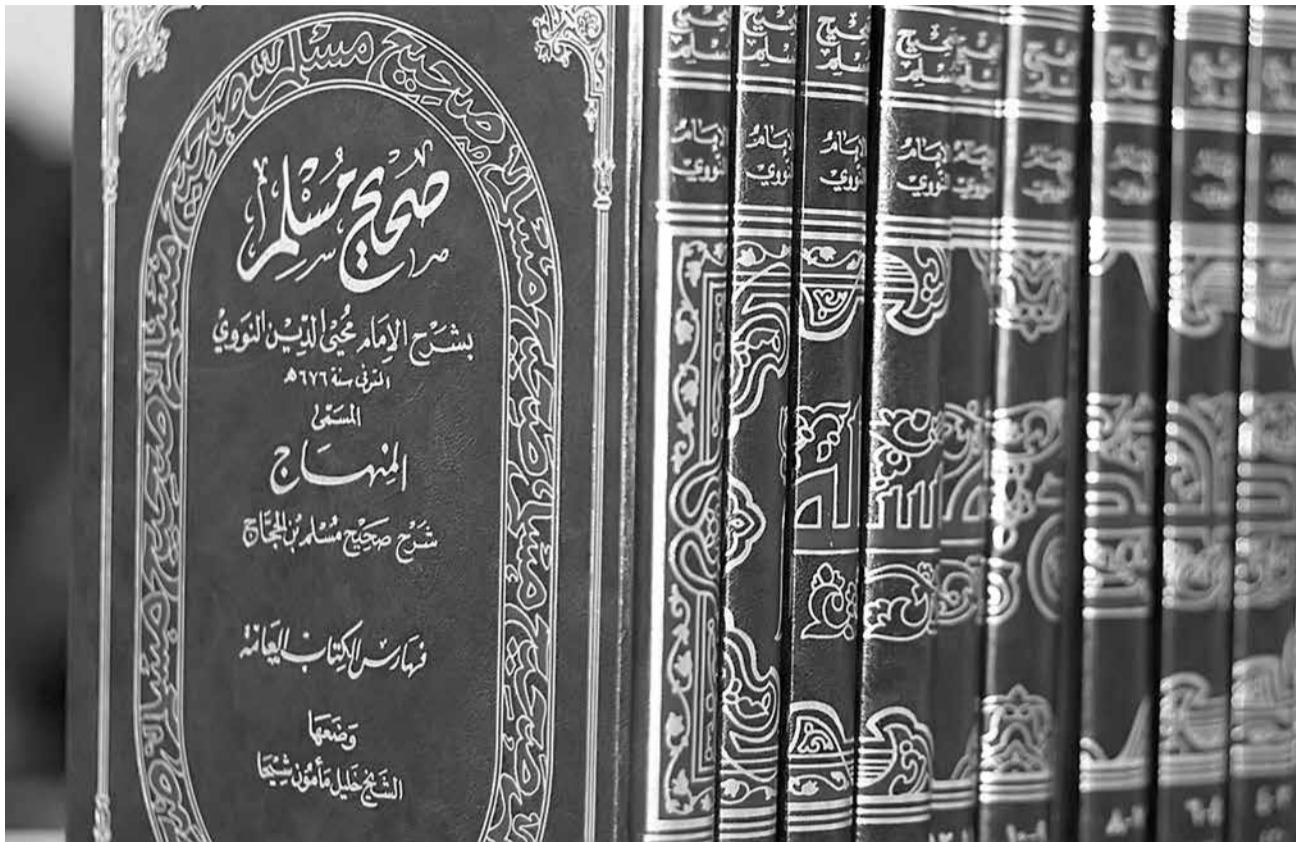
Гъядисарин имамар ва дурарин китабар

Гъякълу халифари Къур'ан аьгъюдар кечмиш гъахъиган, Къур'ан гъубзбан бадали фици думу саб китабдиз уч гъапѳнуш, ари гъаци гъядисарин имамарина сагъигъ гъядисар уч апиуз хъюгъну.

Имам Малик ибн Анас гъижрайинди 93-пи йисан бабкан гъахъну ва 179-пи йисан кечмиш гъахъну. Думу Малики мазгъаб ачмиш гъапѳур ву ва гъядисарин варитлан адлу китабарикан саб «Муватѳаъ» кѳуру китаб гъибикъну ву. Дугъу думу китаб 40 йисан дюзмиш апиури гъахъну. Аллагъдин ﷻ вали Ад-Дагълавийи гъапну: «Гъядисарин китабар жюрбежюр дережйириз жара шула. Чпин сагъигъвалиинди ва адлувалиинди дурар юкѳуб дережайиндар шулу: Сабпи дережа шубуб китабдиз ву: Муватѳаъ, Сагъигъуль Бухари, Сагъигъуль Муслим». Имам Шафийи гъапну: «Жилиин Къур'андин къяляхъ имам Маликдинсиб сагъигъ китаб адар».

Имам Аьгъмад ибн Гъяналлин «Муснад» кѳуру китаб гъядисарин сабпи ва асас китабарикан ву. Имам Аьгъмад гъижрайинди 164-пи йисан рабиуль-авваль вазлиъ Багъдаддиз бабкан гъахъну ва 241-пи йисан кечмиш гъахъну. Имам Бухари гъижрайинди 194-пи йисан Шавваль вазлин 13-пи йигъан Бухарийи бабкан гъахъну. 256-пи йисан, 62 йиснаъ ади кечмиш гъахъну. Имам Бухарийи «Жамиу сагъигъ» кѳуру китаб гъибикъну, думу «Сагъигъ аль-Бухари» кѳуру адлу китаб ву. Диндин алимари му китабдикан гъамци гъапну: «Аллагъу Тааьлайин китабдин къяляхъ му варитлан сагъигъ китаб ву».

Имам Муслим гъижрайинди 206-пи йисан Най-

сабур шагъриъ бабкан гъахъну ва 261-пи йисан 55 йис яшнаъ ади кечмиш гъахъну. Имам Муслимди 15 йисандин муддатнаъ «Жамиу сагъигъ», яни «Сагъигъ аль-Муслим» китаб дюзмиш гъапѳну. Думу китабдиз дугъу 300 000 гъядисдиан 12 000 гъядис уч дапѳна. Имам Бухари ва Муслим гъядисарин илмарин улихъ хъайидар ву.

Абу Дауд гъижрайинди 202-пи йисан бабкан гъахъну ва 275-пи йисан Басра шагъриъ кечмиш гъахъну. Дугъу «Сунан Абу Дауд» кѳуру китаб гъибикъну. Дугъу думу китабдиз 4300 гъядис уч дапѳна. Имам Тирмизи гъижрайинди 209-пи йисан бабкан гъахъну ва 279-пи йисан кечмиш гъахъну. Дугъу «Жамиу Тирмизи» кѳуру китаб гъибикъну, гъаму китаб бикѳувалиинди думу гъядис илмарин имам гъахъну.

Ан-Насаи, дугъан ччвур Абу Аьбдуррагъман Аьгъмад ибн Шуаьйб ибн Ан-Насаи ву. Думу гъижрайинди 225-пи йисан бабкан гъахъну ва 303-пи йисан Меккаийи кечмиш гъахъну. Имам ан-Насайи «Сунану ан-Насаи» кѳуру китаб гъибикъну. Диндин алимари гъапну: «Гъаму китабдин сагъигъвалин дережа Бухарийин ва Муслимдин китабарихъан ву».

Имам, мугъяддис ибн Мажагъ 208-пи йисан Къизвиндиз бабкан гъахъну ва 275-пи йисан кечмиш гъахъну. Дугъу «Сунан» кѳуру китаб гъибикъну. Гъаму имамар гъядис илмарикан варитлан адлу кита-

бар гъидикъдар ву. Магъа думу китабар: «Муватѳаъ», имам Аьгъмаддин «Муснад», «Сагъигъ аль-Бухари», «Сагъигъ аль-Муслим», «Сунан Абу Дауда», «Жамиу Тирмизи», «Сунан Насаи», «Сунан ибн Мажагъ». Гъядисар тартиб апирудари гъядис бисруган саб чпин шагъриъ, ясана саб Мединаийи аьгъю дапѳну гъибтри гъахъундар, дурар сагъигъ гъядисар агурин гизаф йигъаризди жара шагъариз сефериз удучѳури гъахъну. Саб гъядис ахтармиш апибан бадали дурар гизаф йигъари сефериз шули гъахъну. Дурарин арайиъ гъядисар агурин йисар адагъдар ади гъахъну.

Гъижрайинди 6-пи аьсриъ Нуруддин Занкийи гъядисарин аьгъювалар тувру «Даруль гъядис» кѳуру йишв ачмиш апиуру. Нуруддин Занки 511-пи йисан бабкан гъахъну ва 569-пи йисан кечмиш гъахъну. Дугъаз «Гъякълу гъяким» кѳуру лаклам тувнийи. Хъасин Насруддин аль-Аюбийира 626-пи йисан Каириъ «Даруль гъядис» ачмиш апиуру. Гъамци гъядисар аьгъю апиру йишвар ачмиш апиуз хъюгъну.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ихъ юкѳвариъ Пайгъамбарихъна ﷺ вуйи ккунивал артухъ апири ва ухъуз Суннайихъди гъягъюз тавфикъ туври! Амин!

Абдулмалик Мягъяммедбеков
Дагъ. Огни шагърин имамдин заместитель

Ахульго дагъдин сар дишагълийин игитвал

Ашилъта гъул'ан вуйи Нурмугъяммад, чан шубур байра ва хпир Ханзадара хъади, Ахульго дагъдиина за гъахъи. Ахульгойиъ гъябгъюрайи дявдин садпи йигъари думу игит шагъидди кечмиш гъахъну. Ханзада, чан жилирин ифди алабѳнайи палтар алахъну, имбу жиларихъди сабси дявдиз иштирак шулайи. Му гуч' адру дишагълийиз лап читин зиян гъабхъну. Учв кечмиш шулайи вахтна, дугъу шид тѳалаб гъапѳу. Багахъ хъайи бици веледари дадайиз шид фици тувруш аьгъдарди, дурари дадайин штухъ дахъаргнайи кѳвантѳарик чпин нивгъарихъди ва шуршихъди къяши дапѳнайи бици хилар карсуйи. Веледарикан варитлан бицину 2 йисаъ айи Малачихандиз, дадайин ккурттарин седфер ктахъури, чан уьмриъ аьхиримжи ражари дадайин мухрилан никк убхуз ккун гъабхъи. Ханзадайи чъа имбу аьхиримжи къувват уч дапѳну, аьхюну баяриз ишарйириинди чан юрт айи ликарийин алахърударихъинди улупуз чарйир зигурайи. Му аьжуз дишагълийи душваъ чаз айи-адру пул убхъюрайи. Ханзадайин улар сарун хъяркънийи, амма дугъу хиларихъди чан веледар агуз чалишмиш шулайи.

Ханзадай кечмиш гъахъи. Бици йитим Малачихандин язухъ дубхъну, душвахъ хъайидари дугъан фун дяхнин удрарихъди абѳу.

Ахульго бисбан къяляхъ, думу дагъдин гъузу вари йитим гъахъи бицидар Кизляриз хъагъну. Гизаф йисари Малачихандин уьмрикан хабар адарди гъабхъну. Ва 25 йисан, имам Калугайиъ айиган, дугъахъна гъафидарин арайиъ Парамонов кѳуру офицер ади гъахъну. Имамдиз, дугъахъинди гъилигубси, думу гъуларин вуйиб аьгъю гъабхъи. Думу Ашилъта гъул'ан вуйи Нурмугъяммадин бай Малачихан вуди гъахъну. Думу бицидихъанмина сар Парамонов кѳуру помещикди чан багъри байси уърхюри гъахъну. Имам Шамили Дагъустандиз дугъан гъардаш Мугъяммад Нурмугъяммадовдиз, яв гъардаш чѳивиди ими, кѳури, кагъаз хътапѳну. Мугъяммад Калугайиз чан гъардшихъна гъюру, ва Малачиханра къюбпи ражари Дагъустандиз гъафну.

Мугъяммад Гъямзаевдин
«Имам Шамиль» кѳуру китабдиан

Мусурман касди фикир тувну ккуну дюшюшар

Хуффайндин масгъу апубакан

Хуффайндин (гьидкьикан дапнай атна) масгъу апубу шулу шубуб шартнининди.

1) Гьудгнин джиккуну хьасин алахуб; 2) Ликарин фарз джиккуну ккуну йишвар ккеркроб хуб; 3) Дурар алаху гьажатан ляхнариз лиуш шлудар хуб. Хуффайни хулаь айи касди саб суткайи алахубу гьитру, хьа сеферий айи касди шубуб суткайи. Хуффайндин вахт гьадму вахт гьудгнин жикквал батил гьабхьиган ккебгьру. Эгер хулаь хуффайни алахубиш ва хьасин сефериз гьушиш, ясана сефериз удучьвну, хьа хулаь гьафиш, хулаь айи касдиси масгъу апубу, яни саб суткайи. Масгъу шубуб шейниинди батил шулу: Дурар илдитган, дурарин вахт гьубшган, гьусул дапну ккуну ляхнар гьашиган.

Таяммум апубакан

Таяммум апубан бадали вуйи шартлар: уьзур айивал, сефериз душну, ясана ицрушин ади хуб, гьудгнин вахт улубкьган шид абгалан кьялахь, эгер шид адарш, биши руг кайи марци жил хуб. Эгер ругдик гипс, гьум, ясана хю кпикьш, дидихьди таяммум апуб хай шулдар.

Таяммум апубан фарзар: 1) ругдик сабпи ражну хил йивруган машнак кубклайизкьан ниат ади хуб. 2) машнан масгъу апуб 3) хиларин хьуршларра кади масгъу апуб 6) хьайи-хьайиси апуб.

Таяммумдин суннатар: БисмиЛлагь пуб, сабан арччул хилин, хьа гагул

хилин масгъу апуб, кьатI дарапуб, машнан заьланмина масгъу апуб, хил жилик йивруган, тубар жара апуб, сабпи ражну йивруган тублан хьабгьуб, хьа кьубпи ражну йивруган тублан хьабгьуб важиб ву, кьиблайихьинди илткьуб, ккудуккьан кьялахь шагьадат урхуб.

Таяммум батил апубу шей'ар: 1) гьудгнин батил апубу дюшюшар 2) шид ади хуб 3) диндин удучьвну. Гьарсаб фарз гьудгниз жаради таяммум апубу. Хьа суннатар апубу хай шулу ккуну кьадар.

Нежес ва думу марцц апубакан

Кьуби чат ктучьвру йишвариан удучьврудар нежес ву, мани ктарди. Дурар марцц дапну ккуну, дадайин никктан гьайри фуклара дурубхьру бици балин ктарди. Бици балин кубкьш, думу йишвар шид кибчу гьитуб чьяан шулу. Хьа амма бици шуран мици дапну гьитуб хай шулдар. Ва гьацира гьарсаб пиян апубура нежес гьисаб ву. Гьайванатарикан клуруш, дурар вари марццидар ву хуна сил ва дурарикан гьабхьиб ктар-

ди. Вари майит нежес шулу инсан, балугь ва саранча ктарди. Эгер силна ху кьяши дубхьну, ясана дурарин шуруш кубкьну нежес гьабхьш, думу мутму уругбан джиккуну ккуну, саб ражну ругна шид кибкьну. Гьадму кибкьну штухьди сабпи ражну жибкьуб ужу ву ва мици вуйи йирхуб ражну марци штухьди. Хьа имбу нежесар саб ражну гьижиккьшра хай шулу, аммаки шубуб ражари афзал ву. Нежес гьабши шей' марцц апубуран, думу дидин шубуб лишнихьан марцц дапну ккуну: ниь, ранг, тьяам. Эгер ниь ва ранг марцц апубу читинди вуш, дурар гьузбаь зарар адар, хьа тьяам гьузбакан зарар а.

Гьайз ва нифас

Дишагьлийирин палтарикан хьувал 9 йисаь ади ккебгьуз мумкин ву. Палтарикан хьувалин варитан бици вахт саб сутка ву, кьялануб 6-7 йигь, хьа варитан гизаф 15 йигь. Нифас (бицир хьпан кьялахь гьабгьру ифи) саб бици вахтна дубхьну дубгуз мумкин ву, кьялануб 40 йигь ву, варитан гизаф 60 йигь. Велед фуник хьувалин варитан циб вуйи вахт 6 ваз ву, кьялануб 9 ваз, варитан гизаф 4 йис хьуз мумкин ву. Палтарикан духьнайиган, ясана нифас айиган, гьудган апуб, ушв бисуб, Кьур'ан урхуб ва дидик кучуб, мистаь учьуб, Кьабайилан тваф апуб, жи-лирна хпир сатли хуб гьарам ву.

Рашид Аьлимуратов
Дагь. Огни шагьрин имамдин заместитель

Абйир-бавариз гьурмат дарапш, ахю хажалатнаь хьидива

Аьзиз ватанагьлийир, сабпи ражну гьарсариз дада фуж вуш ва дугьаз фицдар читинвалар алахьуруш аьгьяди ккуну.

Велед бабкан гьахьиган, нивкI адру йишвар шулу, гьаддиз, велед даахну имиди, дадайиз нивкI апуб ккун шулу, амма хулан жара ляхнарихьан вахт шулдар. Хьасин велед школайиз, ВУЗ-диз гьазур дапну ккуну, ляхниг дерккуз зегьмет дизигну ккуну. Вари гьаму вахтна алахьру читинваларий веледдихьди дада шулу.

Хьа ухь, веледари, дугьриданна ихь абйир-бавариз чухсагул дупну ккунушваь, хьанара артухь дурариз зарар туврахаь жорбежор чьувалар апубури, ихь ужуб дару хасиятнахьди. Фу бадали? Дурариз ухь читтан ижмиди ккуниган, ухьхьанди дердар апубуран, ухьуз уж'вал, ва чпин нивкI дарапди ухьуз лигбан чухсагул вуди?! Фикир тувай, швнуб ражари ухь дурарикан, аьфв апинай, кьури ккун гьапнуш, ухь дурар рази ктаьнуш, ва швнуб ражари ухь дурарин улукьуз гьушнуш? Гьаму вуйинхьа ихь дурариз вуйи чухсагул?!

Ав, чпин веледарикан разиди вуйи абйир-баварра а. Амма, гьайифки, дурар цибтан дар. Саб ихтилат кьваин апидихьа. Саб хизандиь веледди чан жигьилвалиан ва аькьолсузвалиан ахю буржар гьапну. Абйир-бавар чпин веледди гьапну ляхнини многтал гьахьнийи, дурари чпин велед варитан фикирлур вуйич кьури, фикир апубури, хьа дици гьабхьундар. Абйир-бавари чпин веледдиз думу ля-

хин бахш дапну, чпин уьмрий сабпи ва варитан ахю гьалатI гьапну. Дурари веледдин язухь дапну, дугьу гьапну бурж чпи ктипну, хьа бай кьуруш чаз ккуниганси уьмур хьапни, чаз ккуниб вари апубури гьахьну. Вазарилан, абйир-бавари, саб фици-вуш бурж кидипну, сарун рягьятди нефес хьабгьуз шул кьури, фикир гьапну. Амма хьанара буржар гьахьну ва хьанара абйир-бавари чпин балин язухь гьапну, вари хьанара цийи кьул'ан ккебгьу. Магьа гьамус абйир-бавар чпин балихь лихура, гьар йисан дугьан буржар кичури, гьар йисан дугьу гьапубдиз улар хьаркьри. Хьа бали гьапна? Фу ляхин апубура? Хьа дугьу ляхин апубура, гьазанжра ужуб ву, хьа пул жара йишвахьинди гьабгьору, жорбежор гьарам тамшйирихь...

Магьа гьамци шулу, эгер веледдихь саб кьайдайан удучьвуз гьитган ва лап кьадар адрукьан дадайин «ккунивал» гьабхьиган. Имам Бухарийихьан ва Муслим-дихьан дуннайи гьадисарий дупнайиганси, абйир-бавариз гьурмат дарапуб, дурариз зулум апуб, дурар исккан апуб, дурариз гиран ктапуб ахю гунгьарикан ву. Му гунагь Аллагу Тааьлайиз шерик тувбахьди ва инсан йивну йикьбахьди сабси кьваин дапна. Гьаймат йигьан Аллагу гьабйир-бавариз зулум гьапдар чан рягьимлувалихь мягьрум апиди, дицир касдиз женнетдин ниькьан кубкьидар, дугьаз женнет гьарам апубури, дугьан ужудар ляхнар кьабул апубурдар, хьа читин-

валар, хажалатвалар дугьаз дишлади куркди. Абйир-баварихь хьпебехьувалин читинвалар дурариз гьаму дун'яйиь имиди шулу, хьа кечмиш шлу вахтна дугьхан шагьадат хуз хьидар - гьамци дупна Пайгьамбарин ﷺ гизаф гьадисарий. Ибну Аббасдихьан гьерхнийи: «Аьрафа кьуру ксар фужар ву?». Дугьу жаваб туву: «Аьрафа - Женнетдин ва жегьеннемдин арайиь айи дагь ву, думу дагьдин я гьарар, я булагь, ясана нир алдар. Душв'ин али ксар Аллагудин ﷺ рякьюь кечмиш гьахьидар ву, амма дурарин чпин абйир-бавар рази дайи, гьаци вуйиган дурарихьан Женнетдиз гьагьюз шуладар. Аллагудин ﷺ рякьюь кечмиш хьувалиан дурар жегьеннемдизра гьауз шулдар. Магьа гьамци дурар гьадму дагьдин гьазру, Аллагу Тааьлайи дурарин кьисмат, гьюкум апайизкьан. Ухькан гьарсар фила-вуш бици велед вуди гьахьну, хьа ухьу абйир-бавар гьахьиган, жьуван гьалатларикан фикир дапну, абйир-баварикан бахш апуб ккун дапну ккуну. Ухь дурар имиди кьимат туврадархьа, дурариз гьурмат апубурадархьа, хьасин сарун кьан хьибди. Ухь дурарин накьвдини кьамкьарихьди дусну аьфв апуб ккун апубури йишвахьна гьюз гьитну ккундар. Абйир-баварихьна багахь духьну, гардандиь архьну йипай: «Гьарсаб гьабхь ляхнин бахш апинай, абйир-бавар!»

Юсуф Ражабов
Исламдин магистратурайин студент

- Эгер Къур'ан абццну гьибтиш, думу шейт'ни урхуру, к'уру гафар гьякълудар вуйин? Эгер гьаци вуш, абццну гьибтуб ужу даринхъа, белки, шейт'нарикан сабкъан гьякълу рьякълуз илт'ибк'ур.

- Шейхуль Ислам Аьгьмад Шигьабуддин ибну Гьажар Гьайтамии чан «Фатаваль гьядисия» китабдиъ дупна: «Ибну Салагьдихъан, шейт'нихъан ва дугъан къушмихъан Къур'ан урхуз, гьудган аплуз шулин, к'ури гьерхган, дугъу гьапну: Дибик'наи загьир терефарий, дурарин Къур'ан урхрувал адар к'ура. Гьамдиан дурари гьудган дарап'рубра аьгью шулу, гьаз гьапиш гьудгний Къур'андин «Аль-Фатигья» сура дурхну ккунду, яни, эгер дурари Къур'ан урхрударш, дурари гьудганра аплурдар, фицики гьудгний Къур'андиан дурхну ккуни аятар а...» (лиг «Фатаваль гьядисия», 429-пи маш). Къур'ан абццну гьибтуб эдебсузвал шулу, гьаци вуйиган Къур'ан урхури адарш, думу ккибк'уб герек ву.

- Дишагьлийириз ва сефериъ айириз жвумийин гьудган фарз дар. Эгер гьаму дишагьлийи ва сефериъ айири, чпиз жвумийин гьудган фарз даршра, имбу жьямаьтдихъди гьудган гьап'иш, дурари жаради лисундин гьудган дап'ну ккундин, эгер думу жьямаьтдичпин вари шарт'ар ади жвумийин гьудгнихъан лисундин гьудган аплурдарш?

- Эгер жвумийин гьудгнин вари шарт'ар аш, ва гьадму себев вуди душваъ айи жьямаьтди лисундин гьудган аплурдарш, дишагьлийи ва сефериъ айири эгер гьадриарихъди жвумийин гьудган гьап'нуш, дидин кьяляхъ лисундин гьудган аплурдар. Дурариз жвумийин гьудган аплуб ч'яаьн шулу (лиг «Бугъ'ятуль Мустаршидин», 100-пи маш).

- Гьак'ириин жаназа-гьудган алап'уб мирасарикан фужк'ла гьайиз гьибт'уз хай шулин, дарш шулдарин?

- Мугьяммад Аьбдуллагь Журданийи чан «Фатгьуль Аьллам» китабдиъ дибик'на: «Жаназа-гьудган аплуб фужк'ла гьайиз гьибт'руб дар, анжагь вали кас гьайизг'тан. Вали кас гьайиз гьибт'бакан к'уруш, эгер дугъу къан аплурдарш, ккилигуб ужу ву, эгер жандак пуч хьибдар к'ури якъин аьгьяди аьгьдарш. Эгер гьаму шарт'ар тамам аплурш, вали хьтаршра жаназа-гьудган аплур. Саспи алимари ва гьацира «Фатгьуль Муин» китабдиъра дупна, эгер кечмиш духънайирин жандак пуч хьуз хьубгьиди к'ури гуч'вал адарш, ц'иб вахтналан гьюру 100, ясана 40 касдиз ккилигуб ужу ву. Гьядисдиъ дупнаки, жаназа-гьудган алап'рударин къадар 100 кас гьахьиш, кечмиш духънайирихъан дурарин шафааьт къабул аплиди (лиг «Сагьигьуль Муслим», № 2241).

مَا مِنْ مَيِّتٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ مِئَةَ كُلِّهِمْ يَشْفَعُونَ لَهُ إِلَّا شَفَعُوا فِيهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

- Мистаз садакьади туву пуликан мистагь имамвал аплурайириз маважибди тувуз хай шулин?

- Мистаз туву пуликан имамдиз маважибди тувуз хай шулу.

- Имам Магьди наънан удуч'ивиди?

- Пайгьамбарин ﷺ гьядисарий дупнайиганси, имам Магьди ригь удуч'ивру терефнаан удуч'ивиди, дугъаз Меккаий гьаф тувди, ва думу Байтуль Мукьаддасдиъ дугъуживиди (Фатаваль Гьядисия, 339-пи маш).

- Инсан кечмиш духъну фаркьат гьап'убси накъвдихъ урхру талкъиндиз далил айин? Думу урхуз хай шулу к'уру саркъан агьлю суннайин аьлимар айин, дарш думу ихъ абийри чпи адабгьу аьдат вуйин?

- Табаранийи чан «Аль-Кабир» китабдиъ Пайгьамбарин ﷺ асгьаб Абу Умататдин гафар улупна, дугъу гьапну: «Узу кечмиш гьахьиган, Пайгьамбари ﷺ гьапиганси узу фаркьат аплинай». Пайгьамбари ﷺ ухъуз амур гьап'ну: «Ичв гьардшарикан фужк'ла кечмиш гьахьиган, учву думу фаркьат аплинай, дугъан накъвдин жил сабси дебккну, гьит учвкан сари, дугъан накъвдихъ дугъужвну, йипри: «Эй, фулану кас, фулану касдин бай. Кечмиш духънайири жаваб тувру: «Гьякълу рьякълу ин мудам аплин учу, гьит Аллагьу Тааьла рази ишри увкан», хъа учвуз дугъу к'уру обхурдарчвуз. Ва гьит талкъин урхурайири йипри: «Узкур ма харажта аьлайгьи мина дун'я (уву фу гафариинди му дюн'яйиан гьушнуш к'ваин аплин)... ва гьамци му талкъин чан аьхириз урхуру».

Ибну Аьрабийи гьапну: «Инсан фаркьат гьап'ган, дугъхъан дишлади талкъин урхуб ужу, яни мустагьаб ву. Гьаци аплур гьахьну Мединаийн агьлудийи ва уждар ксари, гьаз гьапиш думу Аллагьу Тааьлайин гафназ тьялукъ шула (мяна): «Уву к'ваин аплин, дугъриданна хьугъру ксариз к'ваин аплували мянфьяаьт тувди» (сура «Аз-зариат», 55-пи аят)

Хъа Аллагьу Тааьлайикан, диндикан к'ваин аплуз ва'рит'ган мюгътаж'вал айи вахт малаикари гьисаб-суал гьадабгьруган шулу (лиг Гьямишу мавагьибиль жалиль, 2-пи том, 238-пи маш). Имам Нававийи гьапну: «Кечмиш духънайирийн талкъин урхбакан к'уруш, ихъ гьалкьяйиан гизаф алимари думу урхуб ужу ву гьапну. Думу аьлимар: Кьази Гьюсейн, Мутавали, Макьдасий, Рафийи» (лиг Аль-Азкар», 123-пи маш).

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

- Сар жвуваз гьушу рих а, хъа ц'иб вахтналан жилири дугъаз т'алакь тувну. Дурар сат'и гьахьундар. Гьамус узуз думу швушвди дисуз ккундузуз. Гьадму шурхъан иддайин вахт ккудубк'иди узуз швушвди гьюз шулин, думу шуран сабпи жилирихъди сат'ивал гьабхьундар аьхир?

- Эгер дугъан сарпи жилирихъди сат'ивал гьабхьундарш, ва дурар дугъриданна жара гьахьнуш, думу шурхъан, иддайин вахт ккудубк'айиз ккилигиди, швуваз гьагьюз шулу (Фикьгьуль Мангьажий, 2-пи том, 155-пи маш). Му гьюкмиз далил ву Аллагьу Тааьлайин гафар (мяна): «Эй Аллагьдихъ ﷻ хьугьдар, хьугьнайи дишагьли учву швушвди дидисну, хьасин чиб-чпихъди сат'и дархьиди жара гьахьиш, яни т'алакь тувин, дишагьли идда ккудубк'айиз ккилигурдар» (лиг «Тафсируль Кьурт'уби», сура «аль-Агъзаб», 49-пи аят).

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُونَهَا

Гьудгнин жик'баъ ликар жик'руган урхру дюаь

اللَّهُمَّ تَبَّتْ قَدَمَيَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزَلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ

«Аллагьумма саббит къадамайя аьла ссират'и явма тазиллю фигьиль акьдаму».

Мяна: «Я Аллагь ликар ккут'уччвру йигъан йиз ликар Сират'и гьяд ин деркк».

Гьюрматлу ватанагьли йир!

Дагъ. Огни шагьрин к'улин мистагь диндин суалариз жаваб тувру отдел ачмиш дап'на. Эгер ичв диндикан суалар, шаклу, гьаври адру, ясана мистахъди алакьалу вуйи суалар аш, зенг аплинай: +79640007468, ясана +79894476468

Учура, ич терефнаан, учухъна илт'ик'у гьарсар касдин суалназ диндиъ улупнайиганси жаваб тувуз чалишмиш хьидича, иншаАллагь

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Нагагь учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакьалу вуйи месэлийирикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг аплинай: 8-960-411-19-53, ясана 51-85-22. Учхъан шлубдин, иншаАллагь, учу кюмек аплидича ва ичв гьуллугьар тамам аплуз чалишмиш хьидича.

Рузнама

Июнь

Йигъ	Гьиринд. Ас-Субгь.	Ригь гьудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гьаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магьриб	Хьит'ирхв. Аль-Гиншаъ
1	2:57	5:11	12:47	16:49	20:23	22:18
2	2:56	5:10	12:47	16:49	20:24	22:19
4	2:54	5:09	12:47	16:50	20:25	22:21
6	2:52	5:09	12:48	16:51	20:26	22:23
8	2:51	5:08	12:48	16:51	20:28	22:26
10	2:49	5:07	12:48	16:51	20:29	22:28
12	2:49	5:07	12:49	16:52	20:30	22:29
14	2:47	5:06	12:49	16:53	20:32	22:31
16	2:47	5:08	12:50	16:54	20:32	22:32
18	2:47	5:08	12:50	16:54	20:32	22:33
20	2:47	5:08	12:51	16:55	20:32	22:35
22	2:47	5:08	12:51	16:55	20:32	22:35
24	2:47	5:09	12:51	16:55	20:33	22:34
26	2:50	5:10	12:52	16:56	20:34	22:34
28	2:50	5:10	12:52	16:56	20:34	22:34
30	2:52	5:11	12:52	16:56	20:34	22:33